

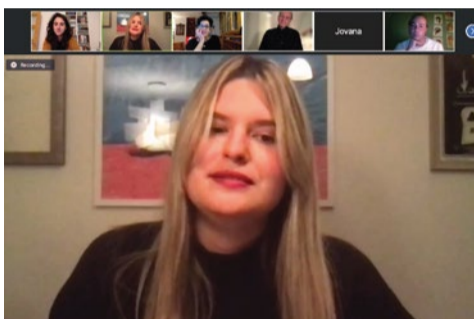
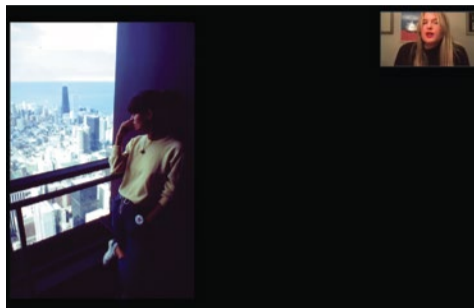
Vesti

„Moja Amerika“: Svetozar Cvetković

U utorak, 23. novembra u okviru serije „Moja Amerika“ razgovarali smo sa glumcem Svetozarom Cvetkovićem. Razgovor je vodila istoričarka umetnosti i saradnica Centra za američke studije, Dea Cvetković. Imali smo priliku da vidimo fotografije koje je Svetozar Cvetković načinio prilikom svog putovanja kroz Ameriku tokom osamdesetih godina sa turnejom predstave KPGT-a „Oslobođenje Skoplja“. Uz fotografije glumac nam je približio svoja sećanja i utiske o Americi i ispričao brojne anegdote koje su se odigrale tokom pomenute turneje, ali i kasnijih godina.

Link za predavanje možete pronaći na našem YouTube kanalu:

https://bit.ly/CZAS_MA_SC

**„Moja Amerika“:
Svetozar Cvetković**
glumac

23. novembra 2021. u 18h na Zoom platformi
Razgovor vodi Dea Cvetković, istoričarka umetnosti

Prijava na
centarzaamerickestudije@gmail.com

Projekat „Američka istorija u učionici: američki uticaji na popularnu kulturu i svakodnevicu u Srbiji (1918-1941)“

Završavamo drugi mesec istraživanja na projektu „Američka istorija u učionici“ koji radimo pod pokroviteljstvom Ambasade SAD, a u saradnji sa Narodnom bibliotekom Srbije i UDI-Euroclio.

Ovde možete pogledati neke od primera koje smo izdvojili iz našeg istraživanja američkog uticaja na kulturu i svakodnevicu u Srbiji u međuratnom periodu.

Прва жена као шофер
теретног аутомобила

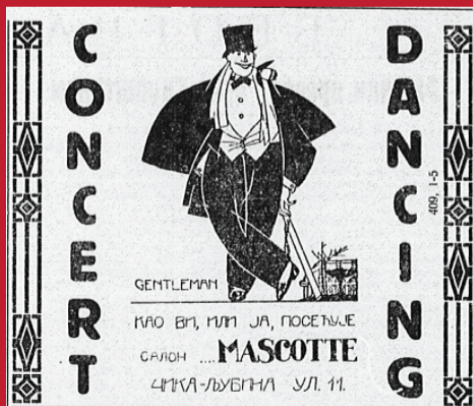

▲ „Ilustrovano Vreme“,
19. 7. 1930.

Њујоршке сензације: Америчке даме нарочито јуре аутомобилима кроз улице да би од полиције биле кажњене и назвале сензације. Њујоршке сензације: Америчке даме нарочито јуре аутомобилима кроз улице да би од полиције биле кажњене и изазвале сензације.

▲ „Nedeljne ilustracije“, 4.06.1925.

▲ „Vreme“, 7. 3. 1922.

„Ilustrovano Vreme“, 13.12.1930. ▶

Вратоломна акробација
на облакодеру

Један акробатски брачни пар врши вратоломне продукције на крововима њујоршких облакодера. На слици се види како вештак на „рол-шу“ окреће у месту своју жену.

Rut Stenli Farnam

Rut Stenli Farnam (Ruth Stanley Farnam, 1873–1956) rođena je u selu Pačog, na Long Ajlendu, u državi Njujork. Ipak, sećanje na nju opstaje zbog njenog delovanja daleko od rodnog mesta. Naime, Farnam je ostala upamćena kao bolničarka u srpskoj vojsci u Balkanskim ratovima i jedina Amerikanka sa srpskim vojničkim činom u Prvom svetskom ratu. O njenom pogledu na Srbiju i stanje u Evropi ostavila je značajno memoarsko svedočanstvo – „Nacija na nišanu”. Ovu knjigu Farnam je ilustrirala fotografijama iz sopstvenog aparata i objavila u Sjedinjenim Državama već 1918. godine. Posvetila ju je humanitarnim radnicima koji su u Srbiji živeli, patili i umrli. Današnjem istraživaču, ovo delo je od velikog značaja za proučavanje slike Srbije i srpske istorije u američkim očima na početku XX veka.

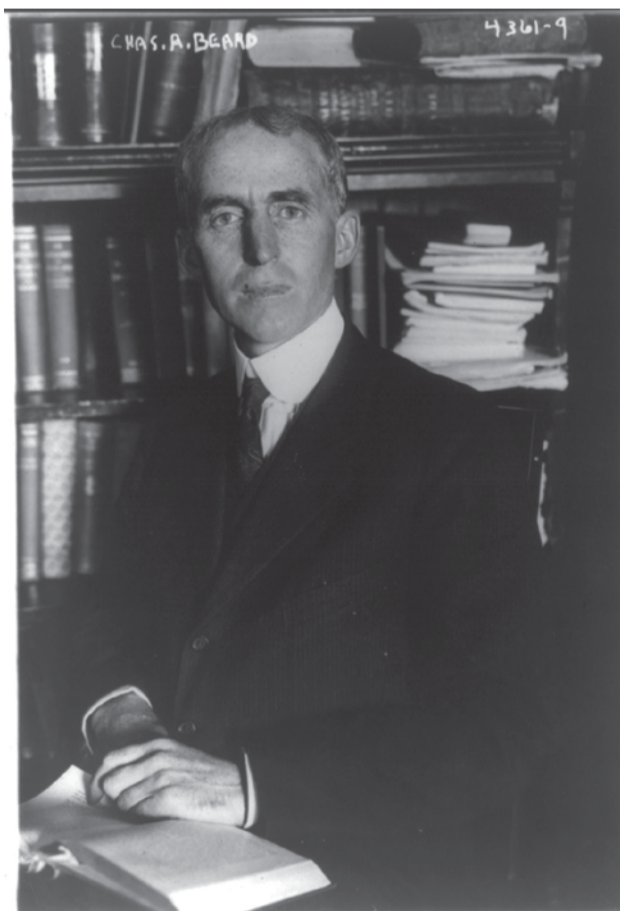

Svedočanstvo Rut Farnam puno je opisa stanja u srpskoj vojsci i društvu. Ona je nedvosmisleno bila fascinirana srpskom kulturom, pa je u svom delu priložila i prevode junačkih pesama. Najveću počast za nju predstavljalo je pravo da nosi srpsku vojnu uniformu. Prisustvovala je oslobađanju Bitolja 1916. godine, nakon čega se 1917. vratila u Sjedinjene Države da propagira mobilizaciju i prikuplja pomoć za Srbiju. Od biografskih podataka o Rut Farnam iz posleratnog perioda, ističe se onaj da je postala baronica, udavši se za barona Remona de Liza, predsednika Međunarodnog društva protiv prohibicije.

Čarls Bird

Jedan od najznačajnijih američkih istoričara prve polovine XX veka bio je Čarls Bird (Charles Beard, 1874–1948). Rođen je u mestu Najtstaun, u tzv. „Kukuruznom pojasu“ savezne države Indijane. Školovao se na Univerzitetu Depauv, na Oksfordu, a doktorat je 1904. odbranio na Univerzitetu Kolumbija, koji ga je zadržao kao predavača. Poziciju na Kolumbiji Bird je napustio 1917, ali je uspeo da obezbedi egzistenciju prodajom sinteza i udžbenika koje je pisao u koautorstvu sa svojom suprugom, istoričarskom i feministkinjom Meri Riter Bird. Kao intelektualac, bio je pripadnik progresivističkog pokreta, i ostao je među retkim nemarksistima koji su na američku istoriju gledali kao na istoriju klasnog konflikta. Njegovo najvažnije delo, iz današnje perspektive, je „**Ekonomska interpretacija Ustava Sjedinjenih**

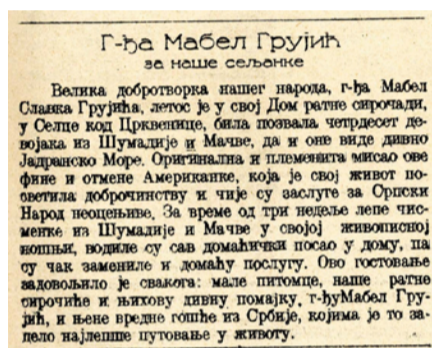
Država”, u kome je Bird korene Ustava smestio u klasnu poziciju Očeva osnivača, a ne u njihovu nadahnutost prosvetiteljstvom. Sa našim krajevima, Birda vezuje publikacija o Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca – „**The Balkan Pivot**”. Ova knjiga nastala je na inicijativu jugoslovenskih iseljenika u SAD i trebalo je da služi kao studija koja bi američkoj publici približila uređenje novonastale evropske države. Iako je knjiga predata štampariji 7. januara 1929, dan nakon što je kralj Aleksandar uspostavio diktaturu i poništio uređenje koje je u knjizi opisano, Birdovo delo ostaje kao svedočanstvo o pogledu američkog liberala na međuratni Balkan.

Američki domovi za zbrinjavanje dece u Kraljevini Jugoslaviji

Američka pomoć srpskom narodu tokom Prvog svetskog rata koju je organizovao uglavnom američki Crveni krst podrazumevala je slanje humanitarne pomoći, pa i čitavih bolnica u Srbiju. Ključnu ulogu u pružanju pomoći imali su angažovani pojedinci poput Džona Frontingema, Mejbel Grujić, Slavka Grujića, Darinke Grujić i mnogih drugih. Pomoć ovih pojedinaca nije se završila s krajem rata.

Džon Frontingem, Helen King i Vida Metson pomogli su osnivanje Amerikanskog vaspitnog doma u Vranju oktobra 1918. godine, kada su ovde smeštena i prva ratna siročad. O deci su se brinule King i Metson, koje su uz pomoć nekoliko Vranjanaca upravljale domom do njegovog zatvaranja (1934). Frontingem je u Vranju izgradio dve zgrade koje su obuhvatale Dom, od kojih je jedna danas potpuno urušena, dok se u drugoj nalazi Dom zdravlja. Drugi dom koji je otvoren nakon rata uz pomoć američkog

dobrotvora bio je Dom za ratnu siročad u Sremskoj Kamenici. Najzaslužnija za osnivanje ove ustanove, ali i za zbrinjavanje srpske dece tokom čitavog rata bila je Darinka Grujić, Srпкиnja koja je emigrirala u SAD pre rata. U Srbiju se vratila sa misijom američkog Crvenog krsta. Pre nego što je dom zvanično smešten u Sremskoj Kamenici (1919), „mama Grujić“ je sa nezbrinutom decom prešla put od Mladenovca, preko Makedonije, Grčke, Nice do Dubrovnika i konačno, nazad u Srbiju. Pored domova za zbrinjavanje dece, zahvaljujući Mejbel i Slavku Grujiću, u Selcu, u gradu Crikvenici na Jadranskoj obali, osnovan je Amerikanski dom u kome su od 1922. deca širom Jugoslavije imala priliku da letuju.

▲ „Žena i svet”,
februar 1925.

▲ Poseta Džona Frotingema Amerikanskom vaspitnom domu u Vranju, 1921

Alen Ginzberg u Jugoslaviji

Američka „bit generacija“ („beat generation“) imala je značajan uticaj na globalnu kontrakulturu, pa stoga i na jugoslovensku alternativnu scenu i poeziju. Iako njihovi uticaji u Jugoslaviji sežu još u šezdesete godine, prva antologija američke bit poezije na srpskom objavljena je 1979. u prevodu Vladislava Bajca i Voja Šindolića. Obojica su svojim ličnim poznanstvima i odlascima u Ameriku, kao i Nina Živančević, Ivana Milanov, Dubravka Đurić i mnogi drugi, značajno doprineli širenju uticaja bitnika u Jugoslaviji.

Upravo zahvaljujući ličnim poznanstvima, bitnici su dolazili i da nastupaju u Jugoslaviji, a među njima je bio i Alen Ginzberg. Ginzberg je prvi put boravio u Jugoslaviji 1980. zajedno sa Piterom Orlovskim, kada je nastupao na književnim večerima i posetio, između ostalog, Dubrovnik, Beograd, Novi Pazar i Vršac. Kako je Ginzberg sam istakao u jednom intervjuu sa

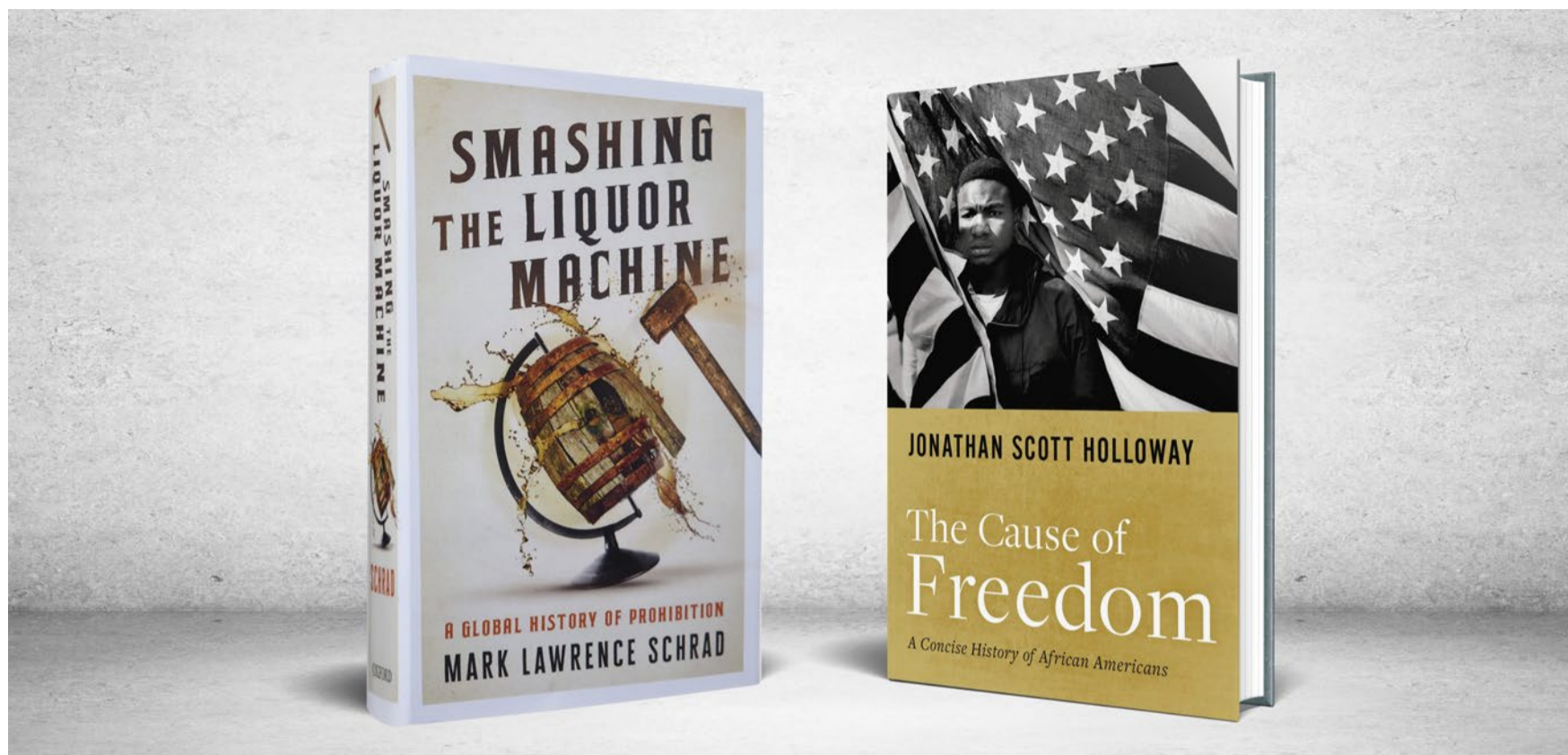
Alen Ginzberg i Piter Orlovski u Beogradu (1980).
Iz dokumentacije Vladislava Bajca. Izvor:
<https://www.upsdownshighslows.com/sr/study/poezija>

Vojom Šindolićem, namera im je bila da dođu samo na Oktobarske susrete pisaca na pet dana, ali su ipak ostali u Jugoslaviji gotovo čitav mesec. Ginzberg je ovom prilikom izjavio da mu je boravak bio veoma prijatan, te da je uspeo i da napiše nekoliko pesama, ali i da poseti Guslarske večeri, što mu je pružilo posebno zadovoljstvo. Ginzberg se vratio u Jugoslaviju još dva puta. Šest godina kasnije (1986) bio je u Beogradu i Strugi gde mu je uručen Zlatni venac Struških večeri poezije. Američki pesnik je došao u Beograd još jednom 1993. i tu priliku je iskoristio da oštro osudi nacionalizam i rat.

▲ Prva antologija američke bit poezije na srpskom (1979).
Prevod: Vladislav Bajac i Voja Šindolić, naslovna strana:
Milan Ristović

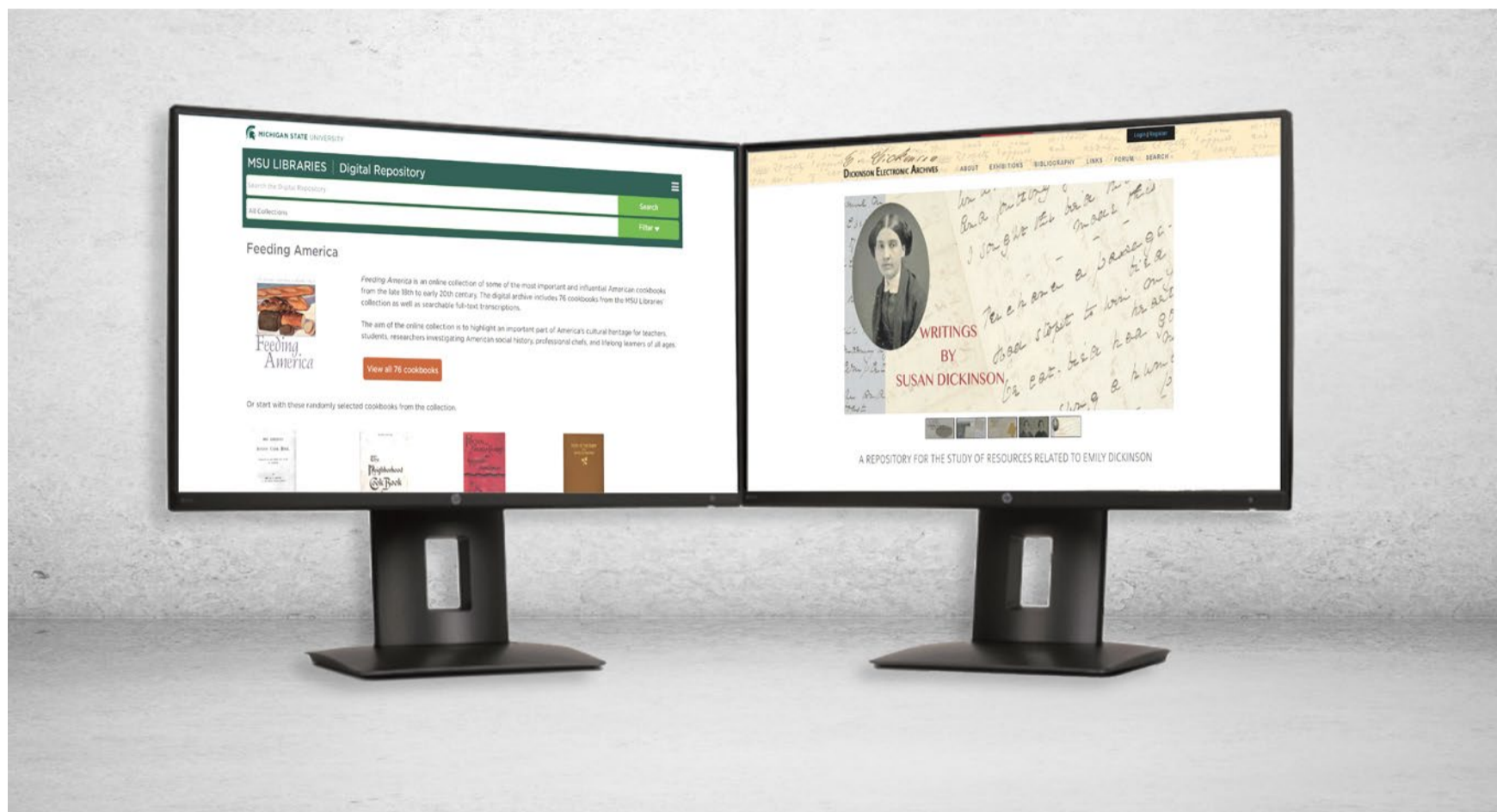

Mark Lawrence Schrad, **Smashing the Liquor Machine. A Global History of Prohibition**, Oxford University Press, 2021.

Na pomen reči „prohibicija“, velika je verovatnoća da ćemo pomisliti na 18. amandman Ustava Sjedinjenih Država, koji je 1919. godine predvideo zabranu proizvodnje, prodaje i distribucije alkoholnih pića na saveznom nivou. Zamislićemo i simbole otpora prohibiciji – „moonshine“, mafiju i ilegalne barove, koji su obeležili period do 1933. godine, kada je 18. amandman ukinut. Ipak, da je kontekst nastanka prohibicije mnogo širi od četrnaestogodišnje faze američke istorije, podseća monografija „**Smashing the Liquor Machine**“ Marka Lorenza Šreda. Autor je profesor na Departmanu za politikologiju Univerziteta Vilanova u Pensilvaniji, koji je već pisao na temu istorije alkohola, naročito u Rusiji. Šredovo najnovije delo podseća da je trezvenjački pokret bio globalni fenomen, čije su pristalice bili istaknuti i uticajni pojedinci, poput Tolstoja, Lenjina, Gandija i Ataturka. Knjiga je podeljena na tri celine i sledi geografsku logiku. Prvi deo govori o različitim trezvenjačkim pokretima i pokušajima u kontinentalnoj Evropi, dok se drugi deo tiče Britanske imperije. Nama najzanimljiviji, treći deo, u potpunosti je posvećen istoriji pokreta protiv alkohola u SAD. Autor smatra da su prvi trezvenjaci u Sjedinjenim Državama njeni starosedeooci, kao i da su borba protiv alkohola i protiv ropstva išle uzajamnim tokom. On zaključuje da su američki prohibicionisti nepravedno tretirani u kolektivnom pamćenju i da se kontekstualizacijom njihovog delovanja mogu razbiti uvreženi stereotipi o njima.

Jonathan Scott Holloway, **The Cause of Freedom. A Concise History of African Americans**, Oxford University Press, 2021.

Džonatan Skot Holovej je prepoznatljivo ime u američkim akademskim krugovima. Bio je dekan na Univerzitetu Jejl, a trenutno je predsednik Univerziteta Rutgers u Nju Džerziju. Kao istoričar, Holovej se specijalizovao za afroameričku intelektualnu istoriju, te za studije kolektivnog pamćenja i identiteta Afroamerikanaca. Zbog toga se novi pregled afroameričke istorije, „**The Cause of Freedom**“, odlično uklapa u njegovu bibliografiju. Holovejova knjiga počinje događajem od pre četiri veka, 1619. godine, kada je jedan nizozemski brod pristao kod Džejmstauna. Holandani su u zamenu za hranu i ostale potrepštine prodali crne robove – prve koji će kročiti na severnoamerički kontinent. Tako je započela istorija Afroamerikanaca, koja će ostati obeležena njihovim nepravednim i nejednakim položajem u odnosu na belo američko stanovništvo. Autorova priповest podeljena je hronološki, na šest delova koji pokrivaju najvažnije faze afroameričke borbe za emancipaciju, do današnjih dana. Jasno ocrtana, početna vremenska celina jeste period kolonijalne uprave u Americi. Druga celina obrađuje period od američkog sticanja nezavisnosti do Američkog građanskog rata, kome je posvećeno treće poglavlje. Ostale tri celine posvećene su mukotrpnj borbi za stvarnu jednakost, koja je tek sledila nakon ukidanja ropstva. Holovej je zaključio da je pohod ka punoj slobodi i jednakosti za Afroamerikance još nezavršen. Njegova sinteza o afroameričkoj istoriji ima snažnu krajnu političku poruku, a autor je zaključuje stihom: „Let us march on till victory is won.“

Feeding America: The Historic American Cookbook Project <https://d.lib.msu.edu/fa>

U susret božićnim i novogodišnjim praznicima, preporučujemo vam putovanje kroz vremeplov mirisa i ukusa sa američkih trpeza putem digitalne platforme Univerziteta u Mičigenu, pod nazivom Feeding America. Na ovom vebsajtu možete pronaći 76 digitalizovanih kuvara, koji su bili objavljeni u Sjedinjenim Američkim Državama u periodu od 1798. do 1922. godine. Uz pomoć alata za pretraživanje, do željenih podataka možete doći odabirom hronološkog okvira, jezika na kome je kuvar objavljen ili uže tematske celine. Neke od mogućih tema su uticaji drugih kultura na američko kulinarstvo, specifične kulinarske prakse među saveznom državama, recepti svojstveni različitim američkim konfesionalnim grupama i mnoge druge. Prema tekstu uvodnog eseja, nakon izdanja britanskih kuvara, prvi američki kuvar Amelije Simons, objavljen krajem 18. veka, predstavljao je „druću Američku revoluciju-kulinarsku revoluciju“. Osim uloge u izgradnji identiteta, kuvar je i značajan izvor za proučavanje diverziteta kulturnih obrazaca na američkom tlu, kao i istorije ženskog pokreta, ukoliko se ima na umu da su autorke najvećeg broja kuvara iz 19. veka bile važne aktivistkinje i spisateljice. Iako prvorazredni izvor za istraživače i ljubitelje istorije kulinarstva, ovaj repozitorijum predstavlja značajan resurs za istraživače američke kulture i društva, kao i osmišljavanje kreativnih priloga za rad u učionici.

The Dickinson Electronic Archives <http://www.emilydickinson.org/>

Stvaralaštvo Emili Dikinson, američke pesnikinje 19. veka, gotovo dva veka sa nesmanjenim interesovanjem pobuđuje radoznalost čitalačke publike i svetske naučne javnosti. U susret 191. godišnjici rođenja Emili Dikinson, predstavljamo interaktivnu platformu, kao primer kako prednosti digitalne humanistike možemo koristiti u proučavanju lika i dela eminentne pesnikinje. Iako je za života objavila samo deset pesama, nasleđe Emili Dikinson obuhvata oko 1800 vrednih rukopisa, objavljenih u godinama nakon njene smrti. Ideja kreatora ovog vebsajta bila je da istraživačima ponudi virtuelni prostor koji će omogućiti uvid u relevantnu bibliografiju, izložbe, forum za diskusiju i digitalni arhiv. Pretraživanjem arhiva, istraživači i studenti se mogu upoznati sa originalnim rukopisima Emili Dikinson, digitalizovanim u visokoj rezoluciji sa pratećim transkriptima, tekstovima književne kritike i fotografijama. Dostupni materijali predstavljaju polaznu tačku savremenih naučnih istraživanja, u smeru otkrivanja novih biografskih elemenata, uticaja, kao i recepcije stvaralaštva američke pesnikinje. Sa ciljem podsticanja interdisciplinarnog pristupa u proučavanju, ovaj digitalni arhiv otvara mogućnost novih interpretacija kulturnog i istorijskog konteksta epohe koja je obeležila stvaralaštvo Emili Dikinson, zbog čega će u njegovom pretraživanju uživati mnogi istraživači i ljubitelji književnosti.

Newsletter
Vol. 23
novembar 2021.

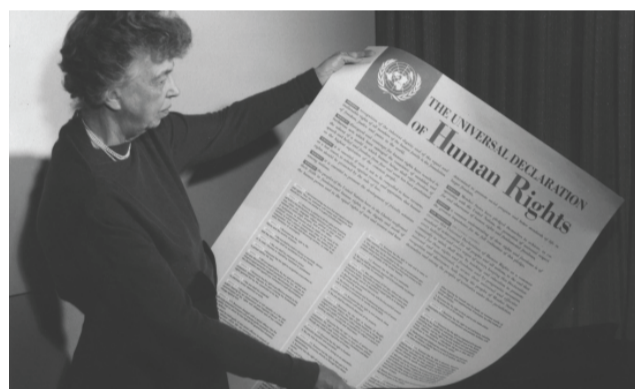

Najave konferencije konkursi

Mesec ljudskih prava

Decembar se globalno obeležava kao mesec ljudskih prava. Tako se i u SAD u decembru poziva na jednakost svih građana kroz različite manifestacije, donacije i aktivizme. Uspostavljanje meseca ljudskih prava inspirisano je donošenjem „Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima“, 10. decembra 1948. u Parizu. Eleonora Ruzvelt je u to vreme bila prva predsedavajuća Komisije za ljudska prava OUN i odigrala je značajnu ulogu u izradi pomenute deklaracije.

Obeležavanje meseca ljudskih prava preneto je i na društvene mreže, te se korisnici pozivaju da na svojim objavama koriste oznake: [#UniversalHumanRights](#), [#HumanRights](#) i [#StandUp4HumanRights](#).

Praznični duh

Decembar širom planete odiše prazničnim duhom. U Americi u decembru počinju pripreme za Božić: ukrašavaju se gradovi, ali i stanovi i kuće, kupuju se pokloni najbližima i šalju božićne čestitke. Jedan od zanimljivih prazničnih običaja koji potiče upravo iz SAD, a danas se praktikuje i kod nas, je „Tajni Deda Mraz“ („Secret Santa“). Ovaj običaj podrazumeva razmenu poklona u okviru porodice, kruga prijatelja ili radnog kolektiva, uz elemente tajnovitosti i iznenađenja.

Global Undergraduate Exchange Program 2022/23

Ako ste student osnovnih studija i želite da provedete semestar na univerzitetu u SAD – otvoren je konkurs za Global UGRAD program razmene. Za detaljnije informacije o programu i link za podnošenje prijava posetite:

<https://bit.ly/202223GUxP>

Konkurs je otvoren do 6. januara 2022. godine.

the Global UGRAD
application
is
OPEN ↘

DEADLINE: JANUARY 6, 2022, 5:00PM EST